

УДК 339.9

Зелінська О.М., к.е.н., доцент

Галазюк Н.М., к.е.н., доцент

Урбан О.А., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

В статті розкрито сутність та характер впливу глобалізаційних процесів на розвиток національної економіки, зокрема зовнішньоекономічних відносин України. Доведено, що в умовах глобалізації світової економіки підвищується роль зовнішньоекономічної діяльності країни. Запропоновані напрями державної політики стосовно забезпечення соціально-політичної та економічної стабільності в країні.

Ключові слова: глобалізація, інтернаціоналізація, глобалізаційні процеси, зовнішньоекономічна діяльність, політична стабільність, економічна стабільність, економічна політика.

Zielinska O., Galaziuk N., Urban O.

THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION PROCESSES ON FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY UKRAINE

In the article the essence and the impact of globalization processes on the development of the national economy, including foreign economic relations of Ukraine. It is proved that in a globalizing world economy the role of foreign economic activity of the country. Directions of State policy on socio-political and economic stability in the country.

Keywords: globalization, internationalization, globalization, foreign trade, political stability, economic stability, economic policy.

Зелинская О.Н., Галазюк Н.М., Урбан О.А.

ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УКРАИНЫ.

В статье раскрыта сущность и характер влияния глобализационных процессов на развитие национальной экономики, в частности внешнеэкономических отношений Украины. Доказано, что в условиях глобализации мировой экономики повышается роль внешнеэкономической деятельности страны. Предложенные направления государственной политики по обеспечению социально-политической и экономической стабильности в стране.

Ключевые слова: глобализация, интернационализация, глобализационные процессы, внешнеэкономическая деятельность, политическая стабильность, экономическая стабильность, экономическая политика.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Глобалізація економічної діяльності є однією з головних тенденцій у розвитку сучасного світу, яка істотно впливає не лише на економічне життя, але й має політичні, соціальні та інші наслідки. Ці наслідки все більше відчують на собі практично всі країни, зокрема і Україна, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції в міжнародну економіку. Тому є важливим питанням участі України на світовій арені в числі країн, які самостійно обирають свій курс стосовно глобалізаційних процесів.

В сучасних умовах формування міжнародного поділу праці, основу якого може скласти якісно оновлена технологічна база виробництва, Україна повинна поступово, цілеспрямовано розв'язувати проблеми ефективної участі в цій системі, використовуючи при цьому зовнішньоекономічні зв'язки для реалізації національних економічних інтересів. Розвиток незалежної України об'єктивно потребує входження її у світове господарство на організаційно-економічних засадах ринкових відносин на принципах рівноправності і взаємної вигоди у співробітництві.

Щодо пріоритетності у партнерах зовнішньоекономічних зв'язків і поділу праці для України не існує якоїсь постійної домінанти, і вона може співпрацювати з якнайбільшою кількістю країн та міжнародних організацій.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню проблеми зовнішньоекономічних відносин України на світовій арені в умовах глобалізації присвятили свої праці українські вчені-економісти В. Геєць, О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, М. О. Гончаренко та інші. Разом із тим, незважаючи на значну кількість опублікованих праць та їх наукову цінність, чимало теоретичних і практичних аспектів проблематики потребують подальших досліджень. Це стосується, зокрема визначення основних напрямів впливу глобалізації на розвиток національної економіки.

Цілі статті. Для досягнення мети даної роботи необхідним є обґрунтування основних положень економічної політики держави стосовно зовнішньоекономічних відносин, та впливу глобалізаційних процесів на національну економіку України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На сучасному етапі господарювання глобалізацію розглядають як тривалий процес інтеграції національних економік світу, що виступає складним явищем їх взаємозалежності та виникає у зв'язку з обміном товарів і послуг та потоками капіталів. Варто зазначити, що явище глобалізації є всеохоплюючим, оскільки зачіпає практично всі сфери суспільного життя – економіку, політику, ідеологію, соціальну сферу, культуру, екологію, безпеку тощо.

Серед основних причин глобалізації вчені вказують наступні: зростання кількості та обсягів злиттів компанії як на рівні національної економіки, так і на транснаціональному рівні; поширення впливу окремих національних валют на соціально-економічні процеси у різних країнах світу; поширення тенденції до більшої відкритості підприємств; «розмивання» національної приналежності продукції [4, с.120]; концентрація і централізація капіталу, зрощення великих компаній і фінансових груп, які в своїй діяльності виходять за межі національних ринків; прозорість державних кордонів, яка дає можливості для свободи пересування; науково-технічний прогрес, поява інформаційних технологій, які кардинально змінюють систему соціально-економічних відносин, створюють якісно новий технічний рівень організаційно-економічних відносин тощо.

Враховуючи вищесказане, економічна діяльність повинна бути спрямованою на створення в країні сприятливого інвестиційного та підприємницького клімату, проведення відповідної макроекономічної політики, що сприяла б економічному зростанню, а саме проведення заходів, спрямованих на забезпечення рівних умов для конкуренції, захисту прав власності, зняття надлишкових адміністративних бар'єрів для підприємницької й інвестиційної діяльності, підвищення фінансової прозорості підприємств і організацій.

Ключовим напрямом економічної політики має стати створення фінансової інфраструктури, що ефективно виконувала б функцію трансформації заощаджень в інвестиції. Податкова і митна служби повинні бути орієнтовані на створення ефективного

співвідношення між стимулюючою і фіскальною роллю податків за рахунок зниження і вирівнювання податкового тягаря, спрощення податкової системи, зниження і максимальної уніфікації мит, зміцнення податкового і митного адміністрування.

Таким чином, глобалізація це об'єктивне явище, незалежне від волі окремої людини. Процеси глобалізації наростають і розповсюджуються все з більшою швидкістю. В світовому масштабі глобалізація означає більше, ніж потоки грошей, технологій, товарів та послуг. Це – зростаюча взаємозалежність населення Землі, це процес, який об'єднує не тільки економіку, але й культуру, інформаційну сферу, технології та управління. В такому розумінні глобалізація призводить до нового цікавого явища, яке можна визначити як віртуальне звуження світової цивілізації. Тобто люди, які знаходяться в різних кутках планети, за рахунок комп'ютерних сіток, способів зв'язку, швидкісного транспорту не відчують територіального розмежування, а споживаючи одні й ті ж продукти і товари, користуючись одними й тими ж технологіями та послугами, набувають схожі звички і елементи культури.

На практиці слід розрізнити інтернаціоналізацію та глобалізацію. Інтернаціоналізація – розширення контактів між країнами. В діловій сфері - потоки товарів і капіталу із однієї країни в іншу. В свою чергу, глобалізація передбачає такий погляд на світ, немов би він взагалі без країн і кордонів. Товари, капітал і люди повинні вільно рухатися. Для сучасних компаній кордони між країнами не мають колишнього значення, а людей все менше і менше хвилює їх громадянство. Глобалізація як тенденція виникла із сучасних потреб світу [2, с. 109].

Отже, глобалізацію можна трактувати як загальнопланетарний процес інтернаціоналізації національних та регіональних систем у суперечливій та конфліктній формі транснаціоналізації, тобто взаємопроникнення, взаємопереплетіння та діалектичного заперечення розвинутих країн слаборозвинутих внаслідок різноспрямованих впливів глобалізації. В умовах посилення відкритості національних економічних систем глобалізація сприяє посиленню могутності найрозвиненіших країн світу, передусім транснаціональних корпорацій, з одного боку, та відносному послабленню економічного потенціалу слаборозвинутих країн, поступовій втраті економічного суверенітету цих країн, з іншого боку.

Глобалізація, як і її основа, тобто інтернаціоналізація, відбувається на двох рівнях. Перший рівень – це рівень стихійно-ринкового протікання глобальних процесів, в основі яких лежать постійні пошуки виробниками способів мінімізації витрат через використання механізму порівняльних переваг і створення нових комбінацій міжнародної спеціалізації. Іншими словами, це рівень ринкових механізмів, що стали глобальними. Другий рівень – це рівень міждержавних форм, що компенсують втрату або обмеженість можливостей з боку держави регулювати стихійно-ринкові прояви глобалізації.

В Україні процес глобалізації розгортається в певних, властивих саме йому формах: у збільшенні обсягів та диверсифікації структури міжнародної торгівлі; в міжнародних прямих і портфельних інвестиціях; у міжнародній міграції робочої сили; у зростаючому використанні знань, технологій, менеджменту, маркетингу, що продукуються в більш розвинутих країнах, а використовуються в економічних системах, які поступово інтегруються у світогосподарські процеси [1, с. 35].

Однією з найяскравіших форм прояву процесу глобалізації є "вибухове" зростання в останні роки світового фінансового ринку, фінансових трансакцій, що здійснюються між різними суб'єктами світогосподарських зв'язків. Головними суб'єктами міжнародного

фінансового ринку виступають транснаціональні корпорації, банки, пенсійні та спільні фонди, страхові компанії і трасти.

Ще однією формою глобалізації є становлення і розвиток багатонаціонального підприємництва на основі значного розширення та диверсифікації діяльності мультинаціональних і транснаціональних корпорацій. Вони, зокрема, контролюють половину світової торгівлі готовими виробами, велику частину торгівлі послугами, а їхній загальний обсяг продажу значно перевищує загально світовий експорт. Головними мотивами такої бурхливої діяльності міжнародних корпорацій є значне розширення ринку шляхом розвитку горизонтальної та вертикальної інтеграції, суттєве зниження витрат виробництва за рахунок зростання його масштабів і залучення дешевої сировини та робочої сили, контроль за технологічними трансферами.

На сьогодні в Україні існує досить потужний потенціал для здобуття визнання, та досягнення конкурентоспроможності в світі. Але реально використати усю потужність даного потенціалу є просто нездійсненним кроком, який може вивести країну на передові позиції світової економіки. До внутрішніх причин політичної та економічної нестабільності додаються ще й зовнішні. Це намагання найрозвиненіших країн контролювати розвиток країн, що розвиваються, тим самим убезпечити себе від появи нового конкурента на світовому просторі [5, с. 45].

Для країн, які прагнуть долучитися до сучасної загальносвітової системи, сформульовані економічні вимоги, що базуються на рекомендаціях «Вашингтонського консенсусу» та умовах «золотого корсету»: відкритість, дерегулювання та приватизація національних економік.

Загалом нині діють вісім нових головних суб'єктів, що мають вирішальний вплив на загальносвітові економічні процеси: міжнародні організації (МВФ, світовий банк, ЮНКТАД, СОТ); регіональні організації, яких налічується біля 60; багатонаціональні корпорації; інституційні інвестори (інвестиційні та пенсійні фонди, страхові компанії); неурядові організації; великі міста; видатні особи (відомі науковці, нобелівські лауреати, видатні підприємці і громадські діячі).

Процес глобалізації ще гостріше ставить питання щодо обґрунтування соціально-економічного розвитку країни та економічної моделі цього розвитку. На сучасному етапі в Україні все більше розуміють необхідність відповідності форм і методів реалізації національних інтересів умовам глобалізації для того, щоб поєднувати вимоги світового ринку із забезпеченням соціального розвитку народу, розмежовувати та одночасно сполучати суспільні завдання з потребами корпорацій, інтереси національного та міжнародного капіталу [2, с. 106].

Особливого значення як зовнішня, так і внутрішня економічна політика набувають у контексті стратегічних завдань європейської інтеграції України. Країна, яка заявляє про своє бажання стати складовою європейського простору, мусить насамперед довести свою спроможність дотримуватися його норм і стандартів, не лише не внести дисбаланс в динаміку євроекономіки, але й стати чинником підтримання соціально-економічної стабільності в регіоні.

Першочергове завдання України полягає в тому, щоб мінімізувати розрив між рівнями свого економічного розвитку та розвитку країн ЄС.

Висновки. Отже, Україна повинна продемонструвати власну спроможність самостійно забезпечити соціально-політичну та економічну стабільність в країні, високі темпи економічного зростання та ефективну структурну перебудову економіки. Зазначені

вище завдання є критично важливими для України незалежно від проголошених геостратегічних пріоритетів - вони диктуються необхідністю виживання в умовах економічної глобалізації.

Виконання вищесказаного повинно вивести Україну на якісно новий рівень економічного розвитку, зміцнити зв'язки з країнами світу та розкрити перспективи щодо участі в основних світових організаціях та місця в міжнародному поділі праці.

Список використаних джерел:

1. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства / М.І. Дідківський: – Навчальний посібник / К.: Знання, 2009.- 462 с.
2. Саломон К. Культурная экспансия и экономическая глобализация / К. Саломон // МЭМО. - 2010. - № 1. – С. 105-115.
3. Сухоруков А. Антикризова політика розвинутих країн / А. Сухоруков // Економіка України. - 2008. - № 8. – С. 16-27
4. Лещук В. Фінансова глобалізація в умовах глобалізації світової економіки / В. Лещук // Науковий вісник НЛТУ України – 2010. – № 20.12 – С. 118-123.
5. Фомін С. Інтеграційні процеси та пошук зовнішньоекономічних пріоритетів України / С. Фомін // Євроекономічний вимір інтеграції. Аналітичний щоквартальник. - 2009. - № 2. – С. 42-58.